Cena 60 gr.

Цана 60 гр.

Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА - КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 37 (185) БЕЛАСТОК, 13 ВЕРАСНЯ 1959 ГОДА ГОД IV

Сёлеташняе святкаванне традыцыйных дажынак было асабліва ўрачыстым. Гэта ж 15-тыя Дажынкі ў Народнай Польшчы. Да Варшавы, дзе адбылася цэнтральная ўрачыстасць прыехала 60 тысяч сялян з усіх куткоў краіны. Яны сабраліся 6 верасня на стадыёне Дзесяцігоддзя, дзе супольна з рабочымі сталіцы і прадстаўнікамі працоўных іншых гарадоў урачыста адзначылі сваё свята.

З ДУМКАЙ АБ БУДУЧЫНІ

На Дажынках выступіў гаспадар Дажынак Уладзіслаў Гамулка.

У сваёй прамове, ён адзначыў, што народная ўлада, асабліва ў апошнія гады стварыла карысныя ўмовы для развіцця сельскагаспадарчай вытворчасці. Значна паменшыліся абавязковыя пастаўкі, павышана цэны скупу сельскагаспадарчых прадуктаў, палепшана забеспячэнне вёскі прамысловымі прадуктамі, сельскагаспадарчымі прыладамі, павялічаны дзяржаўныя крэдыты і т. п. Усё гэта дало выдатныя вынікі, але не магло вырашыць асноўнае заданне. Гэтае заданне заключаецца ў карэннай мадэрнізацыі нашай сельскай гаспадаркі, у яе інтэнсыфікацыі, у замене традыцыйных метадаў апрацоўкі зямлі і жывёлагадоўлі. Гэта перад усім абазначае неабходнасць прымянення ў сельскай гаспадарцы сучаснай тэхнікі.

Далей Уладзіслаў Гамулка звярнуў увагу на тое, што наша вёска з вялікім здавальненнем прывітала ўтварэнне Фонда развіцця сельскай гаспадаркі і ўсё больш уступае ў рады сельскагаспадарчых гурткоў. Але ёсць і такія, якім не падабаецца ідэя супольнага карыстання трактарамі і іншымі сельскагаспадарчымі машынамі. Яны гавораць, што гэтая дарога вядзе да прадукцыйных спулдзельняў.

Можна ім адказаць толькі тое: Бог з вамі! Ідзіце сабе сваёю дарогай. Не маем намеру — сказаў тав. Гамулка — нікога заганяць у сельскагаспадарчыя гурткі, а таксама прымушаць карыстацца машынамі, якія будуць у іх. Сёння яшчэ нашыя планы суцэльнай механізацыі сельскай гаспадаркі з'яўляюцца толькі планамі. Заўтра, калі ўсё шырэй будуць яны ставацца рэчаіснасцю жыцця і працы на вёсцы, пажадаюць карыстацца імі і ўступяць у сельскагаспадарчыя гурткі таксама тыя, якія яшчэ сёння, у выніку сваёй несведамасці, зракаюцца гэтых машын і староняць ад сельскагаспадарчых гурткоў.

Тав. Гамулка адзначыў важнае значэнне меліярацыі ў будучым пяцігадовым плане.

Механізацыя сельскай гаспадаркі і меліярацыя — гэта асноўныя, але не адзіныя сродкі ў паднашэнні сельскагаспадарчай вытворчасці. Побач з гэтым павінна ісці сельскагаспадарчая асвета — вось што з'яўляецца неабходным для інтэнсыфікацыі сельскай гаспадаркі — падкрэсліў Уладзіслаў Гамулка.

Далей І-шы сакратар ЦК ПАРП гаварыў аб цэнтральным заданні нашай сельскай гаспадаркі, якім з'яўляецца развіццё жывёлагадоўлі. Тут перш-на-перш трэба пашырыць пашавую базу.

У яе стварэнні вялікую роль павінна адыграць кукуруза.

У заключэнне свайго выступлення Уладзіслаў Гамулка звярнуўся з заклікам да сялян, каб яны сумленна і тэрмінова выконвалі абавязковыя пастаўкі, а таксама і кантракты на пастаўку мяса і сельскагаспадарчых прадуктаў. У закліку да сялян - спулдзельцаў гаворыцца аб умацоўванні спулдзельчых гаспадарак, у закліку да моладзі — аб прысваенні любві да ганаровай прафесіі рольніка.

6 верасня адбыліся ў Варшаве агульнапольскія дажынкі. На здымку: гаспадары дажынак І сакратар ЦК ПАРП Ул. Гамулка і ганаровыя госці прэм'ер міністр Ю. Цыранкевіч, старшыня НК ЗСЛ Ст. Игнар, маршал сейма Ч. Вышэх і міністр земляробства Э. Ахаб у суправаджэнні старосты дажынак з мініятурамі дажыначных вянкоў. У глыбі цэнтральны вянок.

Фота — ЦАФ — Гжэнда

Кароль Лір — заслужаны артыст БССР А. Ф. Кістаў. Чытай на стар. 3. «Беларускі Кароль Лір заваяваў Джона Фернальда».

С. Яновіч — ст. інструктар ГП БГКТ

НАПЯРЭДАДНІ

«Не так даўно ў вёсцы Кленікі Гайнаўскага павета арганізаваўся гурток Беларускага Таварыства. Пачаткова ў гурток уступіла толькі 9 асоб. Старшынёй быў выбраны сябра Уладзімір Ваўранюк. Ужо на першым пасяджэнні праўлення гуртка быў абмеркаваны план культурнай і прапагандыцкай дзейнасці. І да гэтага часу гурток у Кленіках шмат што зрабіў. Ён вышаў з родным словам на вёскі, пачаў папулярызаваць родную літаратуру, культуру. За мінулы час гурткоўцы паставілі чатыры беларускія п'есы: «Паўлінка», «Мікітаў лапаць», «Прымакі» і «Боты». У суме далі дзевяць выступленняў. Наведалі яны такія вёскі, як: Курашава, Чыжы, Тынявічы Вялікія, Ваські. Усюды іх прымалі з радасцю!»

Гэтыя словы напісаў у сваім пісьме да «Нівы» Аляксандр Закройшчык, настаўнік школы ў Кленіках. Пішучы аб гуртку ў сваёй вёсцы аўтар пісьма даў трапны, характэрны вобраз сучаснага развіцця беларускага самадзейнага руху. Плённая дзейнасць новаўтвораных гурткоў заахвочвае моладзь суседніх вёсак да арганізавання і ў сябе падобных гурткоў.

Дапамога Беларускага Таварыства ў працы гурткоў БГКТ і самадзейных мастацкіх гурткоў усё яшчэ недастатковая. Галоўнае Праўленне Таварыства забяспечыла свае павятовыя аддзелы Таварыства штатнымі інструктарамі.

У наступаючым асеннім сезоне Галоўнае Праўленне БГКТ мае намер адкрыць на старонках «Нівы» пастаянны куток — «Гурток працуе». У ім будуць змяшчацца матэрыялы, якія дапамогуць гурткам БГКТ і мастацкай самадзейнасці ў арганізацыі сваёй працы і інфармаваць аб апрацоўках рэпертуара. У кутку будуць змяшчацца таксама карэспандэнцыі з гурткоў, дзе гурткоўцы раскажуць аб сваёй дзейнасці і планах.

Галоўнае Праўленне БГКТ лічыць, што куток — «Гурток працуе» шмат дапаможа беларускім актывістам у арганізацыі належнай працы і павышэнні свайго арганізацыйнага ўзроўня.

У бягучым годзе нашае Таварыства ўпершыню пачне планава арганізаваць лекцыі лектараў для насельніцтва. Нядаўна створаная пры Галоўным Праўленні БГКТ Лектарская група пад кіраўніцтвам тав. Віктара Шведа, якая апрацавала ўжо падрабязны план дзейнасці — план гутарак і дакладаў у вёсках і мястэчках Беласточчыны. Гэта першая сур'ёзная спроба папулярызаваць ідэі БГКТ, якое з'яўляецца актыўным памочнікам сацыялістычнага будаўніцтва ў нашай краіне.

(Працяг на стар. 2)

Працяг са стар. 1

Лектарская група пры ГП БГКТ у пагадненні з Рэдакцыйным Камітэтам павятовага радыёвузла ў Гайнаўцы будзе апрацоўваць дваццацімінутныя радыёперадачы, якія, пачынаючы ад 4 верасня можна будзе слухаць у кожную пятніцу. Сетка павятовага радыёвузла ахопліває ўсю адміністрацыйную тэрыторыю Гайнаўшчыны.

Наладжанне такой «радыёстанцыі» для Лектарскай групы была магчымай дзякуючы тэхнічнаму супрацоўніцтву з рэдакцыяй беларускіх радыёперадач «Польскага Радыё» ў Беластоку, што адначасова забяспечвае высокі ўзровень радыёперадач — гутарак.

Уважлівы чытач «Нівы» хіба памятае доўгую нататку на першай старонцы ў адным з яе майскіх нумароў, дзе гаварылася аб аднадзёным семінары ў Бельску для арганізатараў беларускіх мастацкіх гурткоў. Такія семінары патрэбны. Яны спрыяюць павышэнню ўзроўня вясковых пастановак. У асенніх месяцы семінары будуць праведзены ў Гайнаўцы, Міхалове і Саколцы. Тут немалую ролю павінны адыграць выпускнікі цэнтральнага беларускага мастацкага курса, які адбыўся ў месяцы жніўні г. г. у Супраслі. А закончыла яго 40 асоб — арганізатараў вясковых спектакляў.

Наступаючая восень будзе перыядам арганізацыйнага ўмацавання Беларускага Таварыства і павышэння актыўнасці яго членаў. Абдудзецца ўсеагульны абмен членскіх білетаў, у выніку чаго, пасіўныя элементы будуць выключаны з радоў БГКТ. Гэта будзе спрыяць далейшаму цэментаванню і павышэнню арганізацыйнага ўзроўня нашай арганізацыі.

Як ужо вядома чытачам, неўзабаве адчыніцца ў Беластоку першая выстаўка жывапісу і графікі нашых мастакоў — членаў і сімпатыкаў Беларускага літаратурна-мастацкага аб'яднання пры рэдакцыі «Ніва». Гэта будзе вялікая падзея ў нашым культурным жыцці, ва ўздыме яго рангі і аўтарытэту, папулярнасці. Гэта — услед за зборнікам «Рунь» — яшчэ адно радаснае перажыванне для маладой беларускай інтэлігенцыі.

Амаль адначасна з гэтай выстаўкай, арганізуецца вялікая выстаўка беларускай народнай творчасці. У сучасны момант ужо маецца звыш трохсот экспанатаў — сведчанне цікавасці і багацця нашай народнай культуры. Частка гэтай выстаўкі будзе пасля паказана ў Бельску і Гайнаўцы, і, а таксама, мабыць, і ў Міхалове.

На старонках «Нівы» ўжо не раз можна было прачытаць інфармацыю аб сустрэчы насельніцтва з аўтарамі маленькай «Руні». Беларускае літаратурна-мастацкае аб'яднанне прадбачыла да канца гэтага года рад сустрэч з вясковым насельніцтвам. Адыграюць яны значную ролю у пашырэнні зацікаўленасці роднай літаратурай.

Не забыта таксама і пра маленькія таленты. Абдудзецца выстаўка дзіцячага рысунку, мілых карэспандэнтаў вядомай газеткі «Зоркі». Мабыць, многім з іх станецца гэта пачаткам мастацкай кар'еры. А ў гэтым жа і ўся справа.

Наступаючы асенні сезон прыносіць таксама значнае ажыўленне беларускага навуковага жыцця ў Польшчы. У другой палове жніўня члены Беларускага навуковага гуртка стварылі Беларускую секцыю пры Беластоцкім аддзеле польскага людазнаўчага таварыства. Сярод беларускіх настаўнікаў і студэнтаў Беларуская секцыя арганізавала ўжо два гурткі фалькларыстаў. Надрукавана для іх «Апытальнік да народнага адзення, абутку і аздоб». Пры дапамозе Аддзела культуры ВРН арганізавана двухтыднёвую этнаграфічную экспедыцыю на Сакольшчыну.

Вось новыя моманты ў дзейнасці нашага Таварыства акрамя традыцыйных павятовых і цэнтральных аглядаў самадзейных гурткоў, нарадаў настаўнікаў актывістаў і г. д. Моманты найбольш важныя і як жа істотныя.

А найважнейшае, дачаго імкнецца Беларускае Таварыства, гэта тое, каб ужо раз пачатая работа і формы працы штораз удасканальваць, умацоўваць іх — сістэматычна прадаўжаць і паўтараць штогод.

Без належнага ўмацавання ўжо створаных форм працы Галоўнае Праўленне БГКТ не намерана пачынаць новых.

С. ЯНОВІЧ

ПЕРАД ВІЗІТАМ ВЯЛІКІХ НАДЗЕЙ

15 верасня ля Вашынгтона прызямліцца савецкі рэактыўны самалёт, які прывязе прэм'ера СССР тав. Мікіту Хрушчова. Акрамя савецкага прэм'ера і яго сям'і прыбудуць сюды міністр замежных спраў СССР — А. Грамыко, міністр асветы — Елюцін, старшыня Камітэта да спраў культурнай сувязі з заграніцай — Жукаў, начальнік ведамства да спраў выкарыстання атамнай энергіі — Емельянаў, і рад другіх асоб, якія будуць прадстаўляць урад СССР. Урад ЗША апрацаваў ужо праграму пабыўкі савецкага прэм'ера. Вось некаторыя пункты гэтай праграмы:

15.IX. — М. С. Хрушчоў выступіць з прамовай у дзяржаўным клубе прэсы ў Вашынгтоне.

17. IX. — Прыём у прэзідэнта горада Нью-Йорка — Вагнера. Вечарам гэтага ж дня — сустрэча з членамі Эканамічнага клуба ў Нью-Йорку, на якой савецкі прэм'ер выступіць з другой вялікай прамовай.

18.IX. — прэм'ер Хрушчоў будзе прысутнічаць на агульным пасяджэнні аб'яднаных нацый, на якім таксама выступіць з прамовай.

19.IX. — Савецкі прэм'ер пачне 9-цідзённае падарожжа па Злучаных Штатах.

27.IX. — Вяртанне ў Вашынгтон і тут апошняя з вялікіх прамоў, якая будзе трансмітавацца па радыё і тэлебачанню. Як прадугледжвае план, гэтая прамова будзе працягвацца гадзіну.

Амерыканскаму ўраду залежыць на тым, каб савецкі прэм'ер, калі пакіне ЗША, забраў з сабой як найлепшыя ўражанні з гэтай краіны. Дзяржаўны сакратар — Гертэр заявіў нават, што запрашэнне савецкага прэм'ера ў ЗША вынікае таксама з таго, што М. С. Хрушчоў мае фальшывы погляд на жыццё амерыканскіх грамадзян. Аднак, менавіта цяпер, справы амерыканскага грамадства не надта вясёлыя. Ужо некалькі тыдняў працягваецца агульная забастоўка металургаў. І хіба ў канцы, будзе патрэбнай інтэрвенцыя самога прэзідэнта, каб знайсці пагадненне металургаў з амерыканскімі капіталістамі. Інакш М. С. Хрушчоў, нават у найбольш прамысловым Піцбургу, не будзе мець што пабачыць.

Калі гаворка ідзе аб амерыканскім грамадстве, дарэчы сказаць, што аб'яўлены візіт савецкага прэм'ера сустрэўся тут з надзвычай сардэчным прыёмам. Голас пахвалы для Прэзідэнта за падобныя запрашэнні ўпэўнена заглушае паасобныя нападкі, якія гучаць як астанкі мінулага перыяду.

Аб настроях, якія пануюць у найбольш уплывовых амерыканскіх кругах, сведчыць дэкларацыя групы выдатных амерыканскіх асоб, а асабліва ўдавы па былым прэзідэнце — Эленоры Рузвельт, былога кандыдата на пасаду прэзідэнта ЗША і важака дэмакратаў Сцівенсана, а таксама вядомага пастара Марціна Кінга. Гэтыя выказванні сцвярджаюць, між іншым: «справа ідзе цяпер аб чалавецтве, і аб тым, які будзе яго лёс. Думаем, што падобны абмен візітамі можа значна садзейнічаць устанаўленню даверу і паслабіць напружанасць паміж ЗША і СССР».

Мы перакананыя, што ўсе амерыканцы прывітаюць з задавальненнем кожную магчымасць, каб выказаць нашыя сяброўскія адносіны да народаў другіх краін».

Можна прыбавіць да гэтага, што 10-цідзёны візіт прэзідэнта Злучаных Штатаў — Эйзенхаўэра ў Еўропе і яго размовы з кіраўнікамі ўрадаў Англіі, Францыі і ГФР ператвораць гэтую вялікую сустрэчу ў сапраўдную канферэнцыю, выніві якой могуць мець асноўнае значэнне для ўмацавання міру.

Так амерыканцы, як і грамадзяне Савецкага Саюза, а таксама народы ўсяго свету, у тым ліку і Польшчы, чакаюць на перагаворы Хрушчоў — Айзенхаўэр з верай, што яны будуць садзейнічаць умацаванню распачатага ўжо перыяда мірнага суіснавання і сяброўскага супрацоўніцтва між народамі.

УЛ. ЛАЗІНСКІ

Аляксей Карпюк

У МАЛАДЫЯ ГАДЫ

8

Віленскія школы рыхтаваліся да свята ўшанавання памяці салдат, якія загінулі ў 1920 годзе ў баях супраць маладой Савецкай рэспублікі. Меліся аддаць чэсць палякам, ваяваўшым за варожую мне справу і прычыніўшым няшчасце маяму народу. Мо' адзін з тых, каго памянуць, шомпалам паласаваў спіну майму бацьку, або згубіў жыццё не аднаго чырвонаармейца, іх магілак шмат параскідана па нашых палях. Адным словам, наблізжалася чужое мне свята.

Душа мая раздвоілася. Палова яе выражала пагарду і затоеную крыўду да гэтага мерапрыемства. Але Крыся — я здагадаўся — не магла дачакацца яго, хваляваласся і радавалася. Другая ж палова мае душы была верная Крысі, перажывала тое, што перажывала генеральская дачка. Я ведаў: гэта здрада маім перакананням і майму сумленню, але справіцца з сабой не мог.

Выйшаў я на вуліцу і ўбачыў дзве ліцаісткі. Адной з іх была Крыся. Паненкі трымалі запламбаваныя бляшаныя ўрны, спынялі прахожых і прасілі грошай на зброю для войска. «Калі хочаш, каб наша армія была зашпіленая на апошні гузік, не пашкадуй злот!» — віднеўся надпіс на плакатах, якія паненкі навешалі.

Узброенасць польскай арміі таго часу была ніжэй усялякай крытыкі. Кавалерыя мела дапатопныя пікі. Усіх баявых самалётаў налічвалася 377, а польскія знішчальнікі лёталі цішэй немецкіх бамбардзіроўшчыкаў. Урад не меў грошай на танкі, а купіў у свайго прэзідэнта Масціцкага за 4 мільёны злотых вынаходства на «горнае» паветра. Маршалак Рыдз Сміглы хваліўся, што каб змерыць шлях, які польскі салдат на муштраваннях праходзіць за дзень, было б не менш 70 кіламетраў! Збіранне грошай у прахожых было ж надта наіўнай выдумкай узброіць салдат. Патрэбны былі намаганні ўсяго народа. Але прычым тут Крыся? Мне спадабалася, з якой верай і самаадданасцю яна звярталася да людзей.

— Грамадзянін, не пашкадуйце на кулямёт для войска. Укіньце, колькі можаце!..

Убачыўшы мяне, Крыся нібы разгубілася. Яе сяброўка наблізілася з урнай. Спалоханая Крыся шапнула:

— Яніна, не трэба!..

Я аж спыніўся ад здзіўлення.

У нядзелю за могілкамі Роса на полі выстраіліся вайсковыя часці. Асобна сталі калоны гімназістаў і студэнтаў. Прывалілі дзесяткі тысяч жыхароў Вільні. Прыйшоў, вядома, і я. Узвышаючыся над галовамі людзей, я бачыў пашукаў генеральскую дачку. Яна з групай дзяўчатак стаяла ля тачанак. Добра быць высокім. Крысю цяпер я бачыў з любога месца. Мне здалося, што яна заліш не бяспечна круціцца каля вайсковага каня, таму праціснуўся бліжэй, каб у выпадку чаго бараніць яе. Я адчуў сябе пераможцам: «князь» вымушаны быў стаяць недзе далёка!

Пачалася цырымонія. Група гімназістак у нацягнутых на правае вуха бярэтах (відаць, гэтым паненкі хацелі надаць сабе вайсковы выгляд), падышла да камандзіра палка. Крыся стала рапартаваць. Вусаты палкоўнік выслухаў паненку, дабрадушна ўсміхнуўся і паказаў на салдат, якія меліся прыняць кулямёты. Крыся збілася з сур'ёзнага тону і разгубілася. Усім стала няёмка, а найбольш мне. Нарэшце, Крыся ўзяла сябе ў рукі, падышла да кулямётчыка, паднялася на пальчыкі і... пацалавала. Салдат, які быў у доўгім, як спадніца, шынялі, збянтэжыўся, пачырванеў і стаў зусім нехлямяжым. Людзі засмяяліся з салдата.

— Якая адважная гімназістачка! — з іскрамі захаплення ў вачах паказала да мяне нейкая дама. Я буў даме ўдзячны. Салдаты забралі тачанкі. Да гімназістак падышлі элегантныя афіцэры і з вычварнай ветлівасцю загаварылі. І, вядома, асабліва танцавалі перад генеральскай дачкой.

У гэты дзень я першы раз убачыў яе бацьку. Калі сціхнела, да войска пад'ехала некалькі коннікаў. Сярод іх быў генерал. Крысю акружылі сяброўкі і ўсе разам глядзелі на маляўнічы від. Я адчуў гордасць, якая панавала зараз у сэрцы маёй сімпатычнай суседкі. На генерале і яго кані так блішчэлі рамні, срэбныя зігзагі і металёвыя дэталі збруі, што конь з седаком зіхалелі ў электрычным святле, нібы абсыпаныя брыльянтамі.

Прагучэла каманда. Наступіла цішыня. Пагасілі святло. Трывожна заігралі трубы, дробна забілі барабаны. Раптам усё сціхла. Голас афіцэра ўрачыста пазваў:

— Паручнік першай кампаніі, трэцяй брыгады, Доўбур-Мусніцкага легіёна, Станіслаў Ляшчынскі!

Беларускі Кароль Лір заваяваў Джона Фернальда

Луіза — заслужаная артыстка БССР Аляксеева; Мілер — народны артыст СССР Глебаў у «Каварстве і любві» (тэатр ім. Я. Купалы).

Вялікае месца ў мастацкім развіцці беларускага тэатра займае сістэматычная і глыбокая праца над зарубежным класічным і сучасным рэпертуарам.

На сцэне тэатраў Беларусі ішлі і ідуць п'есы амаль 100 зарубежных аўтараў.

Адно з першых месц у рэпертуары тэатраў Беларусі па ліку пастановак займае Шэкспір.

На думку вядомага савецкага шэкспіразнаўцы М. Марозава, спектакль «Гамлет», пастаўлены на сцэне Беларускага тэатра імя Я. Коласа (г. Віцебск), з'яўляецца адной з цікавейшых пастановак гэтай п'есы на савецкай сцэне. Гэтаму поспеху садзейнічаў у галоўным акцёр Малчанаў, які выконваў галоўную роль трагедыі.

Высокую ацэнку атрымаў спактакль «Кароль Лір» пастаўлены ў Рускім тэатры БССР (г. Мінск).

«...за сваё жыццё я бачыў вельмі многа Каралёў Ліраў, і, кожны раз быў расчараваны, за выключэннем двух выпадкаў, калі прыходзіў да вываду, што акцёр сапраўды дабіўся таго, чаго хацеў Шэкспір. Першы выпадак — калі Ліра іграў наш англійскі акцёр Дональд Вольфіт, а другі... калі роль выканаў беларускі артыст пан Кістаў».

Так гаварыў аб пастаноўцы «Караля Ліра», Мінскім тэатрам дырэктар Каралеўскай акадэміі драматычнага мастацтва ў Англіі Джон Фернальд, які наведаў спектакль у час гастроляў тэатра ў Ленінградзе 1953 года.

Шэкспір, блізкі і зразумелы тэатрам і гледачу Беларусі, адыгрывае важную роль у дасканаленні майстэрства дзеячоў беларускай сцэны.

Вялікае месца на беларускай сцэне займае французская драматургія. Тут перад усім трэба сказаць аб Мальеры, які карыстаецца асаблівай папулярнасцю і любоўю ў беларускага гледача.

Яго п'есы бесперапынна займаюць месца ў рэпертуары тэатраў. Цяжка аддаць першынства таму ці іншаму мальераўскаму спектаклю, пастаўленаму на сцэне вядучых беларускіх тэатраў — ім. Я. Купалы і імя Я. Коласа. Тым не менш можна выдзеліць найбольш яркі мальераўскі вобраз, створаны ў Беларусі — вобраз Гарпагона з п'есы «Скупы». Гэтую роль на працягу ўжо звыш дваццаці год з вялікім майстэрствам выконвае бліскучы камедыйны акцёр Г. Глебаў у тэатры імя Я. Купалы (г. Мінск).

Вялікай папулярнасцю ў тэатрах Беларусі карыстаецца і іспанская драматургія, а перад усім п'есы геніяльнага Лопе дэ Вэга.

На працягу многіх год не сходзяць са сцэны п'есы італьянскіх драматургаў. Асабліва любіць гледач камедыі Гальдоні.

З твораў нямецкіх драматургаў найбольшае распаўсюджанне атрымала п'еса Шылера «Каварства і любоў».

Удумлівую інтэрпрэтацыю нашлі некаторыя п'есы нарвежскага драматурга Ібсэна і ў першую чаргу спектаклі «Прывіды» (тэатр ім. Я. Коласа) і «Нора» (тэатр ім Я. Купалы).

З асаблівай увагай адносяцца дзеячы беларускага тэатра да драматычнай спадчыны свайго суседа — польскага народа. Гістарычная блізкасць лёсаў беларускага і польскага народаў робіць іх культуру ўзаймна зразумелай. Вось чаму, напрыклад, старэйшы беларускі тэатр ім. Я. Купалы ўжо ў першы год свайго існавання звяртаецца да твораў польскай пісьменніцы Э. Ажэшка «Хам» і «Рысь» і ставіць іх інсцэніроўкі на сваёй сцэне. Дарэчы, гэтыя творы ставіліся ў Беларускім тэатры Буйніцкага яшчэ ў 1910 — 1911 гадах. У наступныя сезоны тэатр ім. Я. Купалы ставіць п'есы «Дамы і гусары» Фрэдро і «Іх чэцвера» Запольскай.

Сцэна са спектакля «Кража» па п'есе Джэка Лондана ў пастаноўцы Дзяржаўнага драматычнага тэатра ім. Ленінскага камсамола Беларусі (г. Брэст).

Зусім нядаўна на сцэне тэатра ім. Я. Купалы зноў была пастаўлена п'еса «Дамы і гусары», а на сцэне тэатра імя Я. Коласа «Мараль пані Дульскай» Запольскай Зусім нядаўна на сцэне тэатра ім. Я. Купалы гледач убачыў п'есу Славацкага «Мазэпа».

Беларускі тэатр не толькі шырока папулярызуе зарубежную драматургію, але і ўносіць свой уклад у яе сцэнічнае тлумачэнне.

В. Н.

Сцэна са спектакля «Юстына» па п'есе фінскай пісьменніцы Хеллы Вуаліокі ў пастаноўцы Гродзенскага тэатра.

— Загінуў на полі славы! — у мёртвай цішыні і густой цемры азваўся голас дзяжурнага якогасьці палка.

— Чэсць яго памяці!

Бліснулі гарматы. Сярод грому глухіх выбухаў зноў азваліся трубы і барабаны. І так некалькі разоў.

Памалу мяне пачаў падточваць нейкі чарвяк да бунту.

Гады тры таму назад нас з сакратаром падпольнай камсамольскай ячэйкі Сцяпанам Рамановічам выклікалі на пастарунак паліцыі. Мяне, пятнаццацігадовага хлапчука, крыху папалохалі і пусцілі. Адыходзячы з пастарунка, я на ўсё жыццё запамятаў такі малюнак. За паліраваным масіўным сталом супраць каменданта пастарунка сядзіць Сцяпан. Камендант, на якім гэтаксама блішчэлі боты, лак на рамнях, срэбра на зігзагах і ў такой самай канфігурацыі ботаў, з простымі заднікамі, як у афіцэраў на памінках, паказвае Сцяпану жмут дроту, са здзеклівым цынізмам усміхаецца і кажа: «Прызнайся. Не прызнаешся, гэты дрот будзе ў тваім жываце!..» Сцяпан маўчыць. Толькі скрыпнула пад ім крэсла, ды на краі стала, за які браўся пальцамі хлапец, засталіся потныя плямкі: у адным месцы чатыры і чатыры ў другім. Праз некалькі дзён труп таварыша выдалі маці з доктарскай прыпіскай: «Пакончыў самагубствам, з'еў 48 сантыметраў дроту...» Успомнілася Сцяпанава бедная маці, як яна бегае па вёсцы і ў кожнага пытаецца: «Людзі, паслухайце, то ці ж можа чалавек з'есці дрот, га?»

Мне стала крыўдна да слёз. Але я ўзяў сябе ў рукі. Стрымаў злосць і ў самым разгары свята завярнуўся і пайшоў з Росы.

— 19 —

9

Я пільна сачыў за суседзямі.

Некалькі дзён запар стаяла цудоўнае надвор'е. У празрыстым паветры запахла свежа выкапанай бульбай, апалым лісцем. Луналі тонелькія нітачкі «бабінага лета», чапляліся за галінкі, драцяную сетку, якой быў агароджан Крысін падворак. За сеткай генералаў агароднік зграбаў сухое лісце, выцінаў з клумбаў і паліў бадылі, усцілаў матамі паўднёвыя расліны.

Назіраючы за Крысіным домам, я сабе ўявіў, як там утульна і прыгожа. Мяне паланіў арэол таямнічасці сям'і генерала. Узнікла жаданне пранікнуць у гэты таямнічы замак, паглядзець на яго свет, дыхнуць яго паветрам. Я пачаў думаць, як задаволіць свае жаданні.

З бакавых дзвярэй генеральскага дома жанчына вынесла табурэтку і балейку. Кабета была знаёмая. Аднаго разу мне давялося бачыць, як гэтая жанчына разглядала ў магазіне дзіцячую вопратку і вырашала, купіць ці не.

— Свайму пляменніку на вёску! — даверліва сказала прадаўцу. Было відаць, што яна ў магазіне ўсім добра вядома.

— Бярыце! — падказаў прадавец.

— Не хапае грошай!

— То пазычце ў сваёй гаспадыні, пані генеральшы Янкоўскай!

— Вельмі ж гэтага не люблю. Бо спачатку пазычаеш, а потым папросіш міластыню... — адказала яна і пайшла з магазіна. Пасля гэтага я сустракаў яе не раз у краме, ля калодзежа, з генеральшай на вуліцы і перад касцёлам. Для мяне было ясным, што гэта — служанка генеральшы. Яшчэ было ясным, што служыць яна так верна, як могуць рабіць толькі працавітыя, сумленныя і адзінокія жанчыны сярэдніх год, якія знайшлі сваё шчасце ў чужой сям'і. Дык вось, цяпер гэтая жанчына ўставіла дошку з гафрыраванай бляхі ў балейку і пачала мыць бялізну. Я прыдумаў шмат спосабаў, як наблізіцца ды загаварыць з жанчынай.

— 20 —

Пайшоў у бліжэйшую краму і завёў гутарку з яе гаспадаром, яўрэем. Крамнік мне мог бы шмат расказаць пра парадкі ў доме, якія мяне цікавілі. Я стаў нагаварваць на генерала, хочучы справакаваць яўрэя на адкрытую размову. Крамнік мне ветліва паддакваў. Але калі я да таго загаварыўся, што страшна было мяне слухаць, ён дыпламатычна мяне абсёк:

— Мы — бедныя людзі. Хто плоціць грошы, таму прадаем. Зрэшты, якія тут грошы, слёзы адны! Падаткі плаці, штрафы плаці! Уй, а гэтыя эндэкі кожны дзень яшчэ шыбы б'юць...

Пайшоў я з крамы ні з чым.

— А што, у генерала, мусіць, электрычнасць не псуецца? — асцярожна павёў я гутарку з манцёрам, калі ён у нас папраўляў праводку.

— Псуецца. А як жа, — буркнуў неахвотна той. Я стаў яму прыслужваць, як мог. Спытаўся пра яго прафесію, пра жонку, пра дзяцей. Потым напрастачком, асцярожна пацікавіўся:

— Мабыць, калі заходзіш да генерала, от цікава там. Генерал сустракае цябе ў дзвярах, строгі, надзьмуты, з крыжамі на грудзях...

Я прытаіўся і стаў чакаць. На гэты раз мне пашанцавала. Электраманцёр перастаў прыбіваць да сцяны ізалятары, апусціў руку з малатком, не спяшаючыся выняў з рота цвікі, уздыхнуў, падумаў і загаварыў:

(Працяг будзе)

— 21 —

У 33(181) № «Нівы» ад 16 жніўня г. г. быў змешчаны артыкул пад загалоўкам «Забойства маці. Сямейная трагедыя», у якім мы пісалі аб забойцы сваёй роднай маці Андрэю Белаказовічу з вёскі Відава каля Бельска. У артыкуле былі паданы факты, якія гаварылі аб абставінах і прычынах забойства.

У сувязі з гэтым артыкулам мы атрымалі ад нашых чытачоў некалькі лістаў, у якіх яны, як гэта вынікае са зместу лістаў, паставілі перад сабой пытанні: «што з'яўляецца прычынай сямейных трагедый у нашай вёсцы і як іх пазбыцца?» Стараліся на іх адказаць. Адзін з лістаў поўнасцю ніжэй змяшчаем. Чакаем на далейшыя лісты ад Чытачоў.

РЭДАКЦЫЯ

Дыскусійны артыкул

АБ СЯМЕЙНЫХ ТРАГЕДЫЯХ

Як штотыдзень, так і ў суботу 15 жніўня ўзяў я пасля працы ў рукі «Ніву», каб прачытаць яе, як заўсёды ад пачатку да канца. Калі я ўбачыў загаловак «Забойства маці» — у вачах узніклі вобразы, якія звязаны з дарагім словам «маці» і хваля абурэння заліла мяне. Як жа гэта — забіць родную маці!.. Хто ж не адчуваў сябе бяспечным, калі маці сваімі кволымі рукамі кранала нашае маленькае цела, хто ж не быў шчаслівы, калі адчуваў яе гарачае сэрца.

Мы ўсе, калі падрастаем, забываем многае, але сэрца маці заўсёды аднолькавае, і ёй здаецца, што дзіця, калі і дарастае, патрабуе дапамогі і матчынай апекі як тады, калі вучылася гаварыць самае дарагое слова «маці».

Пасля такіх і падобных думак я прачытаў артыкул. Факты і толькі яны гавораць аб трагедыі, якой не замкне ніякі суд.

Ці маці Андрэя Белаказовіча з Відава была іншая? Чаму яна не любіла свайго сына? Я дакладна і падрабязна задумаўся над гэтым, хацеў знайсці карэнні Андрэявага злачынства і тут напаткаў вялікія цяжкасці. З абурэння, якое ахапіла мяне, засталося штосьці неакрэсленае. Мне асабіста, прызнацца, шкада Андрэя, не шкада Андрэя-забойцы, а шкада Андрэя-чалавека. Ён да гэтага часу быў такі самы як кожны з нас. Цяпер яго асудзяць. Але гэта не самае важнае. Бо ці ж не лепш было б, калі б Андрэй застаўся да канца добрым і сумленным чалавекам сярод нас? Ён, зразумела, не нарадзіўся злачынцам.

Кожны з нас глядзіць на пастулкі іншых, сам прымае ўдзел у жыцці сваёй вёскі, патрапіць ацэньваць усё па-свойму, дапамагаць іншым Але, калі захоча, можа таксама перашкаджаць, распальваць канфлікты не толькі ў сваёй сям'і, але і паміж суседзямі.

Калі сказаць камусьці з нас, што ён у шмат чым віноўны, напэўна пакрыўдзіцца. — Як жа гэта, я, спакойны чалавек, не бачыў ніколі суда, у чым мяне абвінавачваць — скажа не адзін. Але ці слова, не аднаго з нас, было часам сякерай, калом, каменям у руках Андрэяў ці Іванаў? З гэтым пытаннем можна звярнуцца амаль што да кожнага, таму, што многа ў нас розных спраў, якія часта канчаюцца трагедыяй.

Да гэтага можна не дапусціць. У нашай краіне працы хапае ўсім і кожны можа знайсці сабе месца. Аднак жа колькі ёсць выпадкаў, калі жэніцца старэйшы сын, ён застаецца дома. Малодшыя таксама дарастаюць, таксама жэняцца і імкнуцца застацца жыць дома. Даходзіць да падзелу гаспадаркі. А дзяліцца неаднойчы няма чым. Пачынаюцца сваркі, якія разгараюцца ўсё больш. Суседзі прыглядаюцца, смяюцца. Адзін кіне слова, іншы прыложыць... З цягам часу прыходзіць найгоршае, і тады ўжо гэтым займаецца суд.

Каб пазбыцца значнай колькасці падобных трагедый, нельга па-мойму дзяліць і раздрабляць гаспадарак. Гэта павінны акрэсліць юрыдычныя ўставы.

Калі чалавек топіцца, яго ратуюць. Андрэй утапіўся ў крыві, яму ратунку няма. Няхай іншыя Андрэі не топяцца ў крыві. Кожны з нас павінен памятаць, што ён чалавек. Няхай не будзе больш падобных трагедый.

М. Л.

в. Лука Гайнаўскі пав.

---

7)

Б. Нікіцюк

У ІМЯ АЙЧЫНЫ

Налышла зіма 1943 года. Партызанскія атрады добра падрыхтаваліся да гэтай цяжкай пары. Выкапалі зямлянкі, нарыхтавалі харчы. Аляксандр Юрчук, Ігар Бабайлаў, Мікалай і яшчэ некалькі партызан з атрада імя Дзяржынскага атрымалі ад камандвання загад, даставіць прадукты, якія нарыхтавалі партызанам сувязныя.

Пераходзячы цераз вузкакалейную чыгунку непадалёк ад Тапіла партызаны заўважылі двух немцаў,якія ехалі на дрэзіне. Ігар расстраляў іх на месцы з аўтамата. Але нечакана, партызаны апынуліся пад крыжавым агнём гітлераўскай засады. Мікалай загінуў на месцы, а Ігар быў паранены.

Партызаны былі вымушаны чым хутчэй адступіць перад пераважаючымі сіламі ворага.

Настала марозная глухая зіма. Гэтай парой партызанскія атрады большасць свайго часу прысвячалі баявому і палітычнаму абучэнню. На ваенныя аперацыі выходзілі толькі невялікія партызанскія групы, мэтай якіх была ліквідацыя гітлераўцаў і іх шпіёнаў. Час-ад-часу арганізоўвалі таксама ўзрывы эшалонаў. Цяжкасць баявой дзейнасці заключалася ў тым, што сляды на снезе паказвалі немцам сілу і кірунак руху партызанскіх груп.

У лютым 1943 года ў Белавежскую пушчу прышла брыгада «У імя Айчыны», якая ўваходзіла ў склад Беластоцкага партызанскага злучэння. Яе камандзірам быў палкоўнік Міхась Янкоўскі, камісарам — Гуркін і начальнікам штаба Клімчэня. Сваёй дзейнасцю, брыгада ахапіла ўсю тэрыторыю Белавежскай пушчы і значную частку Бельшчыны. У яе склад увайшлі атрады імя Дзяржынскага, Макарава, Жукава і Кутузава.

З брыгадай безупынна садзейнічаў партызанскі атрад імя Суворава. Пры штабе брыгады працаваў польскі капітан.

Аддзелам спецыяльных даручэнняў кіраваў Кузьміч, а Баця быў упаўнаважаным Цэнтральнага камітэта партыі. Вельмі добра валодаў польскай мовай. На пачатку 1944 года значна ўзмацніўся партызанскі рух, і пачаў набываць формы ўсенароднай масавай барацьбы з акупантам. Эфір гудзеў сігналамі партызанскіх радыёстанцый, дзень і ноч працавалі падпольныя друкарні. Пры штабе брыгады дзейнічаў Раённы камітэт Камуністычнай партыі, які выдаваў свой уласны орган «Гайнаўскі Рабочы».

Гайнаўскі Антыфашысцкі камітэт друкаваў у падполлі і кальпартаваў лістоўкі. На тэрыторыю Гайнаўшчыны кальпартавалася таксама газета «За нашу перамогу», якая ў № 20 у артыкуле «Здзекі гітлераўскіх бандытаў» пісала:

— «У раёнах Беластоцкай акругі немцы фізічна знішчаюць і вывозяць на паднявольную працу ў Нямеччыну нашых людзей. Разбураюць прамысловасць і сельскую гаспадарку. Так, напрыклад, безупынна вывозяць моладзь і фізічна здаровых людзей на працу ў Нямеччыну, з тэрыторыі Гайнаўскага, Бельскага, Бранскага, Цеханоўскага і іншых раёнаў.

З вёсак Арэшкава, Дубін, Навасад, Дубіч - Царкоўных, Малец і іншых вывезена па 50—60 асоб, гэта значыць, амаль усіх працаздольных жыхароў.

Гітлераўцы спалілі ўсе вёскі вакол Белавежскай пушчы, частку іх жыхароў расстралялі, а рэшту пагналі на паднявольныя работы.

Гітлераўскія акупанты нішчаць вырашчаны вякамі Нацыянальны парк і Запаведнік Белавежскай пушчы, арганізуючы ў іх масавыя паляванні.

Гітлераўскія бандыты нішчаць наш народ, страшэнна тэрарызуюць яго, і арганізуюць масавыя расстрэлы. Аднак народ не пакарыўся, але наадварот, яшчэ больш узрасла нянавісць да нямецкага акупанта. Народ чакае прыходу сваёй вызваліцельніцы Чырвонай Арміі і з вялікай упартасцю і энергіяй устае да барацьбы з гітлерызмам».

Атрад імя Дзяржынскага павялічыўся, арганізацыйна ўмацаваўся і загартаваўся ў баях. У яго радах знаходзілася шмат мясцовых людзей — Сцяпан Койла, Аляксандр Юрчук, Тодар Бяглюк, Уладзімір Койла, Ольга Койла, Рыгор Саевіч Аляксандр Грэдэль з Дубін, Цярэнці Яноўскі з Перахода', Іван Салавянюк з Навасад, Марк Вашчэнка з Навасад, Сцяпан Назарук з Лянева, Іван Еўдасюк з Шастакова, Павал Гушча з Ліпін, Мароз з Старога Беразова і інш.

Партызаны гэтага атрада ў сакавіку 1944 года спалілі нямецкі маёнтак у Дзенцялове. Яго ўласніка — высокую нямецкую персону — расстралялі.

Штаб брыгады «У імя Айчыны» атрымаў на пачатку месяца красавіка 1944 года радасную звестку з Цэнтральнага штаба партызанскага руху, які паведаміў, што ім будзе скінуты камсамольскі дэсант у складзе 12 асоб. На месца высадкі дэсанта выбрана невялічкую палянку непадалёку Чарлёнкі.

Атрад імя Дзяржынскага акружыў гэтую палянку заставамі, расставіў далёкія дазоры. На палянцы раскладзена тры вогнішчы, як сігнал для лётчыка. Усёй падрыхтоўкай да прыёму дэсанта асабіста кіраваў палкоўнік Мартынаў. І вось настала чаканая гадзіна. Партызанам не цярпелася. Раптам пачулі, што недзе здалёку набліжаецца самалёт. Гул матораў нарастаў у паветры і на начным небе яны ўбачылі як жа добра знаёмы савецкі апарат. Паказаліся белыя купалы парашутаў. налічылі іх пятнаццаць. Самалёт яшчэ раз закруціўся і замільгаў сігнальнымі агнямі на развітанне.

Капітан Кузняцоў, слаўны партызан атрада імя Макарава.

Пасадка парашутыстаў адбылася паспяхова. Адшукалі таксама 3 парашуты. якімі скінута зброю і амуніцыю. Дэсант абазначаны крыптонімам «Камсамольская аперацыйная група беларускага фронта» затрымаўся пры штабе брыгады «У імя Айчыны». Ён атрымаў спецыяльнае

© PDF: Kamunikat.org 2022 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2022

У БЕЛАРУСКІХ ЛІЦЭЯХ

ГАЙНАЎКА

Пасля двухмесячных канікул цішыню і спакой у Агульнаадукацыйнай 11-цікласнай беларускай школе ў Гайнаўцы ізноў парушыў 1 верасня школьны званок. Перад 8-ай гадзінай раніцы ў старанна памаляваную і вымытую школу пачала збірацца рознага ўзросту школьная моладзь, а разам з ёй і бацькі. Мацеры прывялі свае 7-мігадовыя пацехі ў I клас. Дзевяць дзяцей прывяла да 1-га класа выхавацельніца дзіцячага саду. Наступае надзвычай урачысты момант — маленькі першакласнік падносіць букет прыгожых кветак дырэктару школы, грам. Анастазіі Тропак.

У 8 гадз. 15 хвілін 300 вучняў, а сярод іх і бацькі, з павагай слухаюць па радыё прамову міністра асветы. Затым выступіла дырэктар ліцэя, грам. Анастазія Тропак, якая шчырымі і простымі словамі прывітала прысутных, а ўсёй моладзі школы пажадала поспехаў у навуцы і шчасця ў асабістым жыцці. Яна адзначыла таксама, што сёння мінае 20-годдзе ад дня нападу нямецкіх фашыстаў на нашую краіну, і прыпомніла вучням, што яны пачынаюць навуку пасля знамянальнага юбілея — 15-годдзя народнай улады ў Польшчы. 1-мінутнай цішынёй прысутныя ўшанавалі памяць загінуўшых у барацьбе з фашызмам за свабоду і мір.

Выступіў таксама старшыня бацькоўскага камітэта гр. Канстанцін Грыц, які пажадаў настаўнікам добрых поспехаў і шчасця ў іх працы ў новым навучальным годзе. Ён прызваў бацькоў да яшчэ лепшага супрацоўніцтва са школай і бацькоўскім камітэтам.

Дарэчы сказаць, што грам. К. Грыц мае сапраўды вялікі аўтарытэт і павжанне сярод бацькоў, вучняў і настаўнікаў ліцэя. Ён ужо 10-ты год з'яўляецца старшынёй бацькоўскага камітэта ў Гайнаўскім беларускім ліцэі.

Ад імя рэдакцыі «Нівы» і Галоўнага Праўлення БГКТ у Беластоку вучняў і настаўнікаў прывітаў з новым навучальным годам М. Кураш.

*

У хроніцы Гайнаўскага беларускага ліцэя будзе запісана ў бягучым навучальным годзе знамянальная юбілейная дата — 10-цігоддзе яго існавання. Моладзь, якая што год займае школьныя парты, каб здабыць агульныя веды, пазнаць багацце і прыгожасць беларускай культуры і мовы, паходзіць у асноўным з вёсак Гайнаўшчыны. На працягу 10-ці год свайго існавання ліцэй закончыла звыш ста чалавек. Ужо сем разоў развіталіся настаўнікі ліцэя з сваімі выхаванкамі, якія атрымалі матуральныя пасведчанні. Некаторыя з іх, пасля заканчэння вышэйшых навучальных устаноў, працуюць на адказных становішчах. У шматлікіх установах краіны можна сустрэць выпускнікоў Гайнаўскага ліцэя.

У сувязі з 10-цігоддзем існавання ліцэя, яго выпускнікі і абітурыенты, сумесна з кіраўніцтвам ліцэя і бацькоўскім камітэтам, плануюць склікаць у канцы бягучага навучальнага года з'езд выпускнікоў.

Дырэктар ліцэя і настаўнікі арганізуюць у бліжэйшы час школьны мастацкі гурток, які будзе складацца з харавой, танцавальнай і музычнай груп. На перашкодзе стаяць аднак жа справы сродкаў на пакупку музычных інструментаў, якіх у школе адчуваецца сур'ёзны недахоп, і касцюмаў для танцавальнай групы. Школа пакладае ўсе намаганні, каб дабыць гэтыя сродкі. Хопіць сказаць аб такім факце, што больш 2000 зл. сабрана за начлегі і апеку над вучнёўскімі экскурсіямі, якія наведваюць Белавежу. Вучні моцна адчуваюць і недахоп інтэрната пры школе, у сілу чаго, шматлікія з іх штодзённа даязджаюць у школу, што адмоўна адбіваецца ў навуцы. Але, як вынікае з паведамлення дырэктара, у палове навучальнага года каля 100 вучняў атрымае месца ў інтэрнаце, які будзе наладжаны ў старым будынку агульнаадукацыйнага ліцэя каля вакзала.

(М. К.)

заданне ад камандавання фронта і быў самастойнай вайсковай групай. Партызанскія атрады былі абавязаны аказваць яму самую шырокую дапамогу. Дзеля арыентацыі ў распараджэнне дэсанта быў адкамандзіраваны штабам брыгады мясцовы партызан Пятро Гушча. Камсамольская аперацыйная група займалася збіраннем інфармацый аб рухах эшалонаў і нямецкіх вайсковых часцей. Апрача разведачнай дзейнасці, праводзіла таксама дыверсійныя аперацыі. Між іншым, былі ўзарваны 3 нямецкія эшалоны пад Гайнаўкай і Бельскам. Штаб фронта некалькі разоў скінуў ёй аружжа, амуніцыю і забяспечыў нямецкімі маркамі.

У красавіку таго ж года, у пушчу, да атрада імя Дзяржынскага, прыбыў новы партызанскі атрад у складзе двухсот чалавек, сумесна з групай польскіх парашутыстаў.

Партызаны не давалі спакою гітлераўцам. Не памаглі ні масавыя расстрэлы, ні шыбеніцы, ні аблавы. Партызанскі рух разгарнуўся так, што ў 1944 годзе ўся пушча знаходзілася пад іх выключным кантролем. Фашысты зразумелі, што сілай не ўдасца ім затрымаць развіццё падпольнай дзейнасці. Партызаны маюць добрую тактыку, ведаюць аколіцу і карыстаюцца вялікім даверам у людзей, якія з усіх сіл падтрымліваюць іх матэрыяльна. Гітлераўская разведка прымаецца за новыя спосабы барацьбы. У партызанскія атрады закідае сваіх агентаў, для расшыфроўкі месца іх стаянкі.

Раскажу аб адной спробе з боку гітлераўскай разведкі.

Было гэта 5 красавіка 1944 года. Партызанскі патруль затрымаў двух немцаў, маладую дзяўчыну Раю Сац і хлапца Ежы Ліпчынскага. Блудзілі яны па лесе непадалёк партызанскай стаянкі. Затрыманыя заявілі, што намераны ўступіць у партызанскі атрад. А немцы, нібы ўцяклі з войска і хаваліся ў Раі Сац. Дзяўчына пацвердзіла іх словы, гаворачы, што адзін з гэтых немцаў, гэта яе муж. Закахалася ў ім, калі яны хаваліся і ўзялі шлюб. У доказ сваіх слоў, паказала шлюбную здымку.

У штабе брыгады некалькі дзён разважалі над гэтай справай, і ўрэшце прышлі да пераканання, што словы Раі Сац з'яўляюцца праўдзівымі.

Аднак у інтарэсах бяспекі, штаб выдаў загад для камандзіраў атрадаў, каб уважліва наглядаць за імі. Кожнага з іх прызначана ў іншую партызанскую групу.

З 23 на 24 красавіка адна з партызанскіх груп накіравалася ў бок Тапіла. Разам з ёю пайшло двух немцаў і дзяўчына. Пры штабе застаўся Ліпчынскі. Як ужо раней адзначылі партызаны, яго цікавасць канцэнтравалася вакол справы маршрута патрулёў і размяшчэння радыёстанцый.

Да 4 мая ўсе партызанскія групы пакінулі стаянку і накіраваліся на вызначаныя пазіцыі. 5 мая штаб брыгады памяняў месца стаянкі. Хутка прывялі ў строй радыёстанцыю — камандзір наладзіў сувязь з апошнімі атрадамі.

Партызаны ўжо селі да абеда, калі ўгледзілі, што няма Ліпчынскага. Высланая разведка вярнулася з пустымі рукамі. Мартынаў паклікаў да сябе камісара і начальніка брыгады. Патрэбна было абмеркаваць справу пераходу ў іншае месца. Пасля гутаркі прышлі да заключэння, што Ліпчынскі мабыць адышоў за далёка і заблудзіўся, але на ўсялякі выпадак вырашылі ўзмацніць варты з боку Гайнаўкі.

Раніцой, 6 мая, паміж гадзінай 4 і 5, на адпачываючы атрад партызан накінуліся фашысты. Атакавалі ад пушчы, адкуль іх найменш спадзяваліся. На недалёкай палянцы ў напрамку Гайнаўкі, немцы размясцілі два кулямёты. Знянацку заатакаваныя партызаны абараняліся з усіх сіл. Аднак цяжка было ўтрымаць свае пазіцыі і арганізаваць планавую абарону. Ужо на пачатку загінула чатырох салдат з савецкага дэсанта, трынаццаць іншых партызан паранена. Цяжка паранены быў Тодар Грэдэль, які меў два разы прастрэленыя лёгкія, нагу ў дзвюх месцах і правую руку. Паранена таксама маёра Бацю.

Тодару Грэдэлю ўсё ж удалося выйсці з акружэння. Двое сутак поўз ён па лесе п'ючы з лужаў брудную ваду. Толькі вечарам 8 мая адшукалі яго партызаны. Ляжаў непрытомны пад дрэвам.

У гэтай схватцы страты партызан былі вялікімі. У рукі немцаў трапіла новая радыёстанцыя, дакументы, друкарня і амуніцыя.

(Працяг будзе)

БЕЛЬСК

У г. годзе дзень 1 верасня ў Бельскім ліцэі быў юбілейным днём. Мінае дзесяць год існавання Беларускай школы.

З канца ў канец калідора стаяць класамі, калоны вучняў. На першым плане самыя дарагія — тыя, якія першы раз у сваім жыцці пераступілі парог школы.

Вучні слухаюць па радыё ўрачыстую прамову міністра асветы Бяньkоўскага. Пасля таго, да вучняў звяртаецца дырэктар ліцэя Яраслаў Васільевіч Кастыцэвіч.

Ён гаворыць аб шматлікай кадры беларускай інтэлігенцыі, якая закончыла Бельскі беларускі ліцэй. Аб тым, што ў гэтым годзе ўсе выпускнікі, якія атрымалі атэстат сталасці здалі ўступныя экзамены і, за выключэннем аднаго, прыняты ў вышэйшыя навучальныя ўстановы.

Пасля выступае прадстаўнік павятовага камітэта партыі тав. Гіжэўскі. Тав. Гіжэўскі пажадаў самых лепшых поспехаў для моладзі. Далей гаворыць аб тым, як клапоціцца наша дзяржава аб развіцці школ і ўмоў навучання вучняў.

Затым вучні II-класнікі вітаюць першакласнікаў — уручаюць ім падаркі. Першакласнікі падносяць букет кветак дырэктару Я. В. Кастыцэвічу. Дырэктар усхвалявана дзякуе. Вучні разыходзяцца ў класы.

І хоць няма яшчэ нармальных урокаў, у ліцэі дзень перапоўнены працай. Праходзяць апошнія экзамены і пераэкзаменоўкі. Пасля заканчэння экзаменаў — яшчэ пасяджэнне педагагічнай рады. Дзверы настаўніцкага пакоя разпа-разу адчыняюцца. Занепакоеныя бацькі прыходзяць пацікавіцца вынікамі сваіх дзяцей.

Яраслаў Васільевіч спакойна, ветліва з усімі гаворыць. Бацькі адыходзяць задаволеныя, упэўненыя, што пад вокам гэтага чалавека іх дзеці будуць расці разумнымі і добрымі. Яго клапатлівасць і руплівасць выяўляецца на кожным кроку. Мабыць няма такога вучня ў якога не спытаў бы пра памешканне і матэрыяльныя ўмовы.

У гэтым годзе ў беларускім ліцэі ў Бельску пачало навучальны год каля 350 вучняў.

(зб)

8 верасня адбылося свята «Дзень чыгуначніка». На здымку: чыгуначнік беластоцкай чыгункі Мар'ян Пылінскі са сваімі ўнукамі.

фота — І. Рыбінскі

Беларусіяна

ЛЕГЕНДЫ з-пад НАРВІ

Беларускія чытачы «Пшыязьні» з прыемнасцю пазнаёміліся ў нумары за 16 жніўня з дзвюма беларускімі легендамі з-пад Нарві, якія пераказаў, як адзначана ў кароткім уступе, Тадэуш Фрай.

Увесь матэрыял змешчан пад агульным загалоўкам *«Legendy białoruskie»*.

(рл)

З гісторыі беларускай народнай кухні

чыстатой і акуратнасцю вызначалася заўсёды беларуская кухня

БЕЛАРУСКІЯ СТРАВЫ

ХЛЕБ

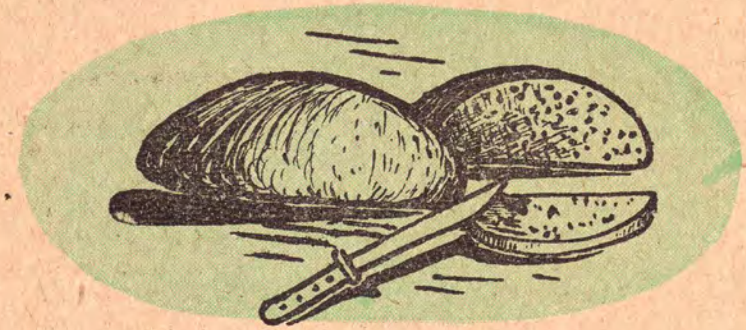

Шматвяковую, багатую і цікавую гісторыю мае беларуская народная кухня. Яна зрабіла значны ўплыў на кухні сваіх суседзяў — рускіх, украінцаў, палякаў, літоўцаў.

Сучасны літоўскі вучоны В. Мілюс у сваёй працы «Страва і хатні пасудак літоўскіх сялян у XIX—XX ст. ст.», гаворыць, што літоўцы і латышы пераняли слова талакно — talakna ад беларусаў. Талакно — спецыяльна прыгатаваная аўсяная мука. Агульная назва супа з круп у беларусаў — крупнік, крупеня; у палякаў krupnik, у літоўцаў — krupnikas.. Агульна вядомая беларуская зацірка ў літоўскай кухні мае назву zacirka, у польскай кухні — zacierka, ва украінскай — затірка.

Трэба адзначыць, што з запісаў пра даўнюю беларускую ежу мала што дайшло да нашых дзён. Мы можам аб ёй меркаваць толькі па тых нешматлікіх і адрывачных запісах, што пакінулі нам М. Я. Нікіфароўскі і П. В. Шэйн, вядомыя даследчыкі матэрыяльнай і духоўнай культуры беларускага народа. Але народ данёс да нашага часу багата кулінарных ведаў і навыкаў.

У вялікіх сялянскіх сем'ях для выпечкі хлеба і прыгатавання ежы выбіралася спрактыкаваная ў кулінарыі жанчына. Яна павінна была вызначацца сваёй чысцінёй і акуратнасцю. Гэтаму ў беларусаў заўсёды аддавалася вялікая ўвага.

Асабліваe месца ў харчаванні народа належала хлебу. Яго лічылі святым, надзённым. Многа ласкавых назваў і эпітэтаў даў яму народ. «Хлеб у доме — гаспадар, на працы — друг у дарозе — таварыш», — гаварылі аб ім. Ці яшчэ: «Хлеб над усім пануе», «Хлеб — усяму галава».

У дзяцей змалку выхоўвалася пашана да хлеба. Нават калі ў іх была бойка, сварка, то і тады, хлеб адкладваўся ўбок, і толькі пасля заканчэння бойкі яго бралі і даядалі. З хлебам ішлі на хрэсьбіны, у сваты і на вяселле. З хлебам і соллю праводзілі і сустракалі дарагіх гасцей. Гэты добры звычай і цяпер застаўся ў нашага народа. Калі хлеб пяклі з чыстай жытняй прасеянай мукі, то такі хлеб называўся пірагом. Перад тым, як пасадзіць яго лапатай у печ, гаспадыня гаварыла: «Госпадзі, благаславі! З чаго хлеб, з таго і пірагі!»

Па меры таго, як аддаляўся час ад жніва і памяншаліся запасы жыта, хлеб мяняўся па свайму выгляду і якасці. Таму ён меў у народзе некалькі характэрных назваў. Самая нізкая якасць хлеба, вядома, была вясной.. Лічыўся яшчэ добрым хлебам «паловы», «градовы» і «пушны». Градовы хлеб пёкся з непрасеянай жытняй мукі. Далей ішоў паловы хлеб. Ён складаўся з двух роўных палавін, з якіх адна была заўсёды жытам, а другая — грэчка, ячмень або авёс. Пра такі хлеб

гаварылі, што яшчэ не паспеў спячыся, як ужо зачарствеў. Калі жыта зусім не прасейвалася, а толькі пасля малацьбы выкідвалася дробная салома, пустыя каласы і кавалачкі гліны, што траплялі з тока, то мука з такога жыта ішла на пушны хлеб. У гады дрэннага ўраджаю збожжавых культур пяклі бульбяны хлеб. У такі хлеб у розных долях уваходзіла бульба. Бульбу або адварвалі ў мундзірах і затым таўклі яе, або сырую дралі на тарцы, добра вымыўшы ў вадзе. Сапраўдным бядняцкім хлебам вясной і асабліва ў галодныя неўраджайныя гады быў мякінны хлеб. Для такога хлеба за аснову бралася жытняя, аўсяная, прасяная, льняная, грэчневая мякіна. Толькі як звязваючае рэчыва была ў ім мука. «З мякінаю лёгка хадзіць, ды цяжка ногі валачыць» — казалі пра такі хлеб. Але бывала, што ў галодныя гады і мякіны не хапала, тады прыходзілася пячы хлеб з жолудаў, з кары, шчаўя, крапівы, асоту, лебяды. «Не бяда, калі ў хлебе лебеда, — тады бяда, калі хлеба няма». Аб гэтым гаварылі і назвы некаторых бедных вёсак і іх жыхароў, такіх, як Караеды, Мякіннікі і іншыя. Так было з хлебам у сялян - беднякоў і сераднякоў у мінулым.

Калі ў хаце не было печанага хлеба, пяклі скавароднікі, лапуны, сычні, праснакі, драчаны. Гэта былі так званыя пасобнікі, памочнікі хлеба. Скавароднікі пяклі з хлебнага цеста на велічыню дамашняй патэльні. Лапуны і сычні былі танчэй скаварodніка, але таўсцей за бліны. Сычні і лапуны часта пяклі з прыпёкам, гэта значыць з начынкай, якая клалася ў сярэдзіну. Начынкай часцей за ўсё была тоўчаная бульба з маслам ці салам, тварог, сухія ці сырыя яблыкі, грушы, слівы, вішні, а таксама ягады і грыбы. У некаторых выпадках такую начынку маглі мець і скавароднікі.

Каржы, сухары, хрушчы, пернікі, аладкі пякліся і пякуцца цяпер з лепшай, добра прасеянай мукі і расчыняюцца ў большасці выпадкаў на кіслым або салодкім малацэ. Апрача гэтага, у цеста дабаўляюць яйкі, тлушч, цукар, соду. Раней пяклі каржы, сухары, хрушчы, пернікі, аладкі ў асабліва ўрачыстых выпадках.

РЫБА - МЕСЯЦ

Не думайце, што на здымку бачыце шчаслівых рыбаловаў, якія цудуюцца над тым, як падзяліць дабычу. Не. Гэтых людзей турбуе іншае: як пусціць назад у мора велізарную рыбу - месяц.

Звычайна рыба - месяц не падплывае блізка да берага. Але гэтая відаць паплыла за дабычай і ўскочыла на пляж аднаго з гарадоў Аўстраліі. У гэты час пачаўся адліў і рыба засталася ў невялікай лужыне між каменнямі. Гадзіны тры прасядзела там, пакуль вярнулі яе ў мора.

Трэба сказаць, што зрабіць гэта было нялёгка. Прыгажуня ж важыла 600 кілаграмаў.

УСЯКАЯ ЎСЯЧЫНА

СРОДКІ КАМУНІКАЦЫІ

— Ужо ў канцы нашага стагоддзя ў большых гарадах будуць забаронены механічныя сродкі камунікацыі, — сцвярджае праф. Званкоў. Іх месца зоймуць тратуары, якія будуць рухацца аўтаматычна і верталёты.

Будучыню авіяцыі бачыць Званкоў у аэрапланах, палівам якіх будзе атамная энергія, якія будуць лётаць на вышыні 15 — 20 км. з хуткасцю 5—6 тысяч кіламетраў у гадзіну. Караблі будуць вазіць па 100 — 200 тысяч тон груза з хуткасцю 150 км. у гадзіну. Пасажырскія караблі будуць плываць пад вадой. Дзякуючы гэтаму пасажыры вызваляцца непрыемнай качкі. Полюс караблі будуць пераадольваць пад лёдам. Зразумела, што гэтыя караблі будуць рухацца з дапамогай атамнай энергіі.

ЗЯМЛЯ ЗАЦВІЦЕ

— Але і аб Зямлі не забудуць вучоныя 2000 года, — піша праф. Дзімітры Шчарбакоў, кіраўнік геалагічна-геаграфічнага аддзела Акадэміі навук СССР. Паасобныя абшары, а нават цэлыя часткі Зямлі зменяць свой характар. Ужо сёння магчыма змяніць клімат праз рэгуляцыю марскіх цячэнняў. У будучыні будзе магчыма пакіраваць не толькі марскімі цячэннямі, але і ветрам. Над пустынямі клімат стане больш вільготны. Масы вечнага лёду ў паўночнай Сібіры, а мо' і Грэнландыі будуць стоплены. Востры клімат унутры кантынентаў змягчэе, і ўся Зямля зацвіце.

Некаторыя з вышэй пададзеных выказванняў савецкіх вучоных могуць выдавацца фантазіяй. Але многія здабычы сучаснай навукі далёка перавысілі найбольш смелыя навуковыя прагнозы вучоных XIX ст. Сёння існуюць усе прадпасылкі, каб гэтыя выказванні сталі рэчаіснасцю.

Новыя кнігі

Беларускі эпас

За апошні час у БССР, прыкметна ажывілася работа па збіранню і вывучэнню творчай спадчыны народа. Сярод гэтай спадчыны асабліваe месца займае зборнік «Беларускі эпас», які нядаўна вышаў у свет пад рэдакцыяй Глебкі і Гутарава. Асобнае выданне зборніка эпічных твораў беларускага народа ажыццяўляецца ўпершыню.

Psychologiczne podstawy kształtowania poglądu na świat dzieci i młodzieży

Гэтую кніжку нядаўна выпусціла Познанскае таварыства сяброў навук. Аўтар яе, Баляслаў Гарноўскі, робіць аналізу галоўных псіхічных працэсаў, на якіх базе ўкладваецца светапогляд дзяцей і моладзі ў асяроддзях сямейным, дашкольным і школьным. Тыраж 1000 экз.

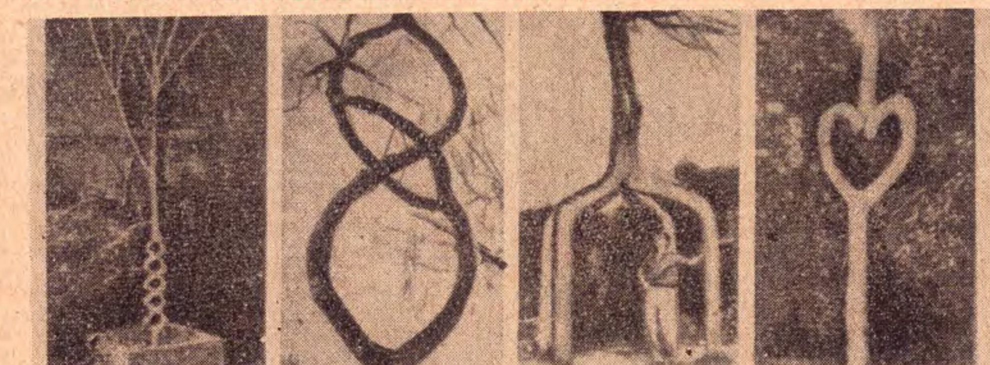

ДРЭВЫ

Наўрад, ці каму з вас давялося бачыць дрэвы такой арыгінальнай формы. Уецца штопарам ствол аднаго дрэва, галінкі другога складаюць гіганцкі пясчаны гадзіннік, трэцяе стаіць нібы сторож з чатырмя нагамі, а раздвоены ствол чацвёртага выгнуўся ў форме сэрца.

Гэтыя незвычайныя дрэвы ўпрыгожваюць участак аднаго амерыканскага садавода. Каб атрымаць такія формы, ён прысвяціў гэтаму 30 год сваёй працы.

У ЛОНДАНЕ

Некалькі тысяч марскіх чаек пасяліліся на лонданскім аэрадроме. Пэўна, лепш быць блізка багатай аэрадромнай кухні, чымсці лётаць над халоднымі хвалямі Ла Манша і Цемзы.

Птушыныя стаі перашкаджалі самалётам пры пасадцы і ўзлёце, а нярэдка былі прычынай аварый. Трэба было распачаць барацьбу з імі. Птушак забівалі, нішчылі іх гнёзды, але нішто не памагала, — колькасць птушак не змяншалася.

Выручыла радыё. На плёнку магнітафона быў

запісаны перасцярагальны крык чайкі - стаража. І цяпер гэты крык трывогі гучыць з рэпрадуктараў перад кожным прызямленнем і ўзлётам самалётаў. Пачуўшы яго, зманеныя чайкі пакідаюць аэрадром і хаваюцца ў бяспечнае месца.

З жыцця нацыянальных меншасцяў

Яўрэйскае выдавецтва «Ідішэ Бух»

Яўрэйскую нацыянальную меншасць у Польскай Народнай Рэспубліцы абслугоўвае спецыяльнае дзяржаўнае выдавецтва «Ідішэ Бух». Яно паклікана ў 1947 годзе і займаецца выпускам кніжак на яўрэйскай мове.

На працягу 12-ці год сваёй дзейнасці, «Ідішэ Бух» выдаў 215 кніжак, агульным тыражом звыш 1 мільёна экземпляраў.

У серыі яўрэйскай класічнай літаратуры выдана 21 кніжка, акрамя таго, выданы творы пісьменнікаў і паэтаў, якія загінулі ў варшаўскім гета. У гістарычнай серыі апублікавана 27 арыгінальных навуковых прац. Выдана 30 томаў прозы, 40 зборнікаў паэзіі, 15 кніг, прысвечаных пытаниям літаратурнай крытыкі, 30 томаў палітычнай літаратуры, 13 томаў перакладаў з польскай і рускай моў.

На бягучы год, выдавецкі план «Ідішэ Бух» ахоплівае 18 кніжак рознага зместу. Агульны тыраж — 60.000 экземпляраў. Яўрэйскія кніжкі экспартуюцца таксама за мяжу. Выдавецтва мае сваіх прадстаўнікоў у 18 краінах, у прыватнасці ў ЗША, Ізраіле, Аўстраліі.

100 х «Рускі голас»

Выйшаў соты нумар «Рускага голасу» — органа Рускага культурна - асветнага таварыства.

З выпадку юбілея, жадаем калегам з братняга часопіса новых чытачоў і творчых поспехаў у галіне распаўсюджвання прагрэсіўнай рускай культуры.

лісты... лісты... лісты...

КЛЮКАВІЦКІЯ ПАЖАРНІКІ

У барацьбе з пажарамі, якія вельмі часта выпалючваюць нашыя вёскі, значную роль адыгрываюць дабраахвотныя пажарныя каманды.

Дабраахвотная пажарная каманда была арганізавана вясной 1953 года і ў Клюковічах, якую ўзначаліў грам. Сяргей Тымошук. У склад рataўнічай групы ўвайшло 13 асоб. Пажарнікі з месца ўзяліся за работу. Адрамантавана, хоць і скромную, рамізу, дзе перахоўваецца мотапомпа і некаторыя супроцьпажарныя прылады.

На колькі патрэбнай і карыснай была ініцыятыва арганізацыі пажарнай каманды паказалі далейшыя падзеі. Маладыя вопытам пажарнікі ўжо ў жнівені 1958 г. прынялі актыўны ўдзел у барацьбе з пажарам у вёсцы Вычулкі, а пасля ратавалі будынак ГС у Клюковічах, дзе змяшчаліся таксама пошта, пункт ахоўы здароўя, спулдзельчая каса і ГРН. Ахвярнасць пажарнікаў не дапусціла да больших страт. За гэтую ахвярнасць ГС і ГРН у Клюковічах абяцалі нават узнагародзіць маладую пажарную каманду. Радасць пажарнікаў не мела границ, калі даведаліся, што гэтай узнагародай будзе пажарны самаход. Аднак усё скончылася толькі на абяцанках.

Пажарнікі маюць шмат цяжкасцей. Не маюць яны супроцьпажарных прылад, а перад усім не маюць ахоўнай вопраткі, ці нават каскаў. Не гледзячы на шматлікія просьбы, з якімі звярталіся да адпаведных улад. Не ўзіраючы на цяжкасці пажарнікі бесупынна працуюць над авалоданнем тэхнікай і дасканаляць сваё майстэрства. Пажарная каманда плануе таксама пабудаваць адпаведную рамізу, дзе змясцілася б таксама і святліца. На перашкодзе стаіць аднак недахоп грашовых сродкаў. Пажарнікам з Клюковіч трэба дапамагчы.

Б. БЯРОЗА
Клюковічы

РАДЫЁ на Гайнаўшчыне

У Гайнаўскім павеце за 15 год народнай улады зрадыёфікавана 52 вёскі. Зараз налічваецца 4484 радыёкропкі. З месяца ў месяц расце лік лампавых радыёпрыёмнікаў. У Павятовым праўленні сувязі зарэстравана іх ужо 2202 штук. (М. К.)

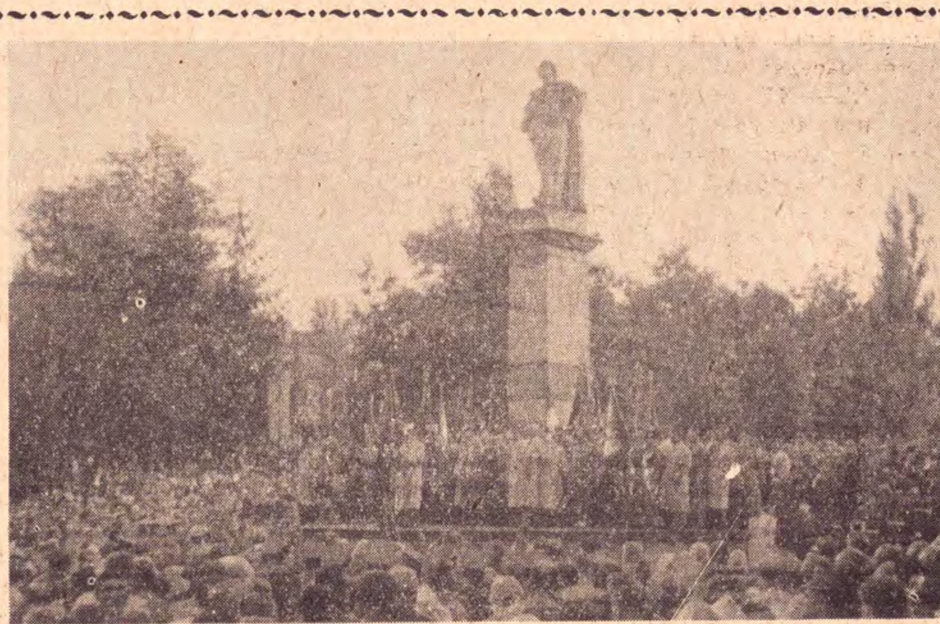

У 20 гадавіну нападу гітлераўскіх войск на Польшчу адбылася вялікая антываенная маніфестацыя жыхароў Беластока.
На здымку: фрагмент маніфестацыі. Фота — Я. Мазурэк

ЯШЧЭ РАЗ аб падручніках

(Пачатак у папярэднім нумары)

VI КЛАС
Станкевіч В., Госяўскі Я. — Беларускае слова.
Хрэстаматыя для VI класа. 1956 г.
Русецкі — Арыфметыка для VI класа. 1953 і 1956 г.
Бараноўскі Б. — Гісторыя для VI класа. 1955 г.
Чэханска М., Радліч Г. — Геаграфія для VI класа 1953 і 1955 г
Фэліксяк С. — Заалогія для VI класа. 1954 г.
Фатыма Ч., Сціслоўскі Ц. — Фізіка для VI класа. 1954 г.
Кульчыцкі С., Страшэвіч С. — Геаметрыя для VI кл. 1953 г. і 1956 г.
VII КЛАС
Карпінска - Тэпер З. — Беларускае слова.
Хрэстаматыя для VII класа. 1956 г.
Кульчыцкі С., Страшэвіч С. — Геаметрыя для VII класа 1953 г. і 1956 г.
Фатыма Ч. — Фізіка для VII класа. 1955 г.
Левіцкі В. — Хімія для VII класа. 1953 г. і 1956 г.
Раабэ Г. — Біялогія для VII класа. 1955 г.
Сташэўскі Я. — Геаграфія для VII класа. 1956 г.
ЗАЎВАГА! Адпаведна ад II да VII класа абавязваюць падручнікі: А. К. Севярнёва і К. І. Шапалевіч — Беларуская мова (Граматыка, правапіс і развіццё мовы). Усе яны выдадзены Мінскім выдавецтвам у 1959 г (М. К.)

Ці ж гэта не крыўдна?

Хаця праца інжынера пры падзеле і кваліфікацыі грунтаў у вёсках нялёгкая і, зразумела, ён усім гаспадарам не можа дагадзіць, аднак жа бываюць неадноўчы выпадкі, калі інжынер - землямер сапраўды робіць гаспадарам вялікую крыўду.

Калі ў вёсцы Крывец (ГРН Ваські, Гайнаўскі пав.) у 1954 годзе арганізавалася спулдзельня прадукцыйная, адразу была ліквідавана церасапалосіца (шахаўніца), аднак жа не ўсе былі задаволены падзелам грунтаў у вёсцы на калоніі і у 1958 г. Зямельны аддзел ППРН у Гайнаўцы вырашыў правесці перамер і пераацэнку зямлі, а пры гэтым і ліквідаваць крыўды сялян.

Грам. Іван Ахрымюк, жыхар маленькай вёсачкі Падбаравіска, якая амаль што злучана з Крыўцом, быў незадаволены са сваёй калоніі, таму, што маючы 6,99 га грунтаў сабраў сапраўды дрэнны ўраджай.

Прычына?

Пяскі, на якіх і грэчка не хоча расці.

Інжынер грам. Антон Серосяк запрапанаваў Ахрымюку, што крыўду направіць, калі апошні «прадаст» яму аўчынак на кажух. Ахрымюк не меў іх і не «прадаў». Гэта і было прычынай таго, што крыўда не паменшылася, а паболышала. Грам. І. Ахрымюку інжынер перамяніў, праўда, кусок зямлі, але... дрэнную на яшчэ больш горшую. Калі паглядзець на яго калонію, дык вока бялее чалавеку... На плошчы хіба каля 1,5 га нічога не сее, таму што пясок гуляе з месяца на месяц. Дзе-ні-дзе відаць кусцікі папаратніку, ды расліны, якія патрабуюць мала вады. Рэдкая пожня на жыцце, такая ж па серадзэлі, прапаўшая грэчка... не надта здаволены, што іх карміліцу - зямельку залічылі ў V-ю катэгорыю. Ці ж гэта не крыўдна гаспадару, які звярнуўся з просьбай да Аддзела ральніцтва ПРН у Гайнаўцы, каб правесці пераацэнку грунтаў, але не пачуў там нават добрага слова. Пашы гр. Ахрымюк амаль што зусім не мае, бо прыдзелена яму 0,22 га на пашу, але ў адлегласці каля 4-х кіламетраў ад сялібы, а экскурсіі з каровамі зразумела, не зусім выгодныя і карысныя.

Можа Прэзідыум ГРН у Ваських паглядзіць вокам гаспадара на гаспадарку Ахрымюка і парадзіць, якім чынам ён мае павышаць ураджай і даход, каб было і дзяржаве і сабе.

(іл)

ВЫНІКІ ВЯЛІКАГА КОНКУРСУ

За вярбоўку новых падпісчыкаў «Нівы» у III і IV квартале г. г. узнагароды вылясавалі:

1. Уладзімір Гуралеўскі, Рыбалы — веласіпед
2. Сцяпан Гіншт, Дубіны — веласіпед
3. Я. Янкоўскі, Шчэцін — веласіпед
4. Ю. Маркоўскі, Познань — веласіпед
5. Пеця Іванюк, Плёскі — фотаапарат
6. Наталля Бараноўска — гадзіннік.

і для 50 асоб прызнача кніжныя ўзнагароды.

Па веласіпеды, гадзіннік і фотаапарат просім прыехаць у рэдакцыю, а кніжныя ўзнагароды вышлем поштай.

ДАВІДАВЕЦ — чаму не падалі адрасу да ведама рэдакцыі? (1331/59).

КОРАТКА

Бацькоўскі камітэт у Плёсках вырашыў агарадзіць школу. Абавязацельства выканаў.

(П.)

„NIWA"

Organ ZG BSTK. Adres ZG BSTK: Białystok M. C. Skłodowskiej 7. tel. 54-14.

Redaguje Kolegium. Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1, tel. centr. 37-41. red. naczelny i sekretariat 25-89.

Wydawca Białostockie Wydawnictwo Prasowe RSW „Prasa".

Warunki prenumeraty w Polsce: miesięcznie — 2,40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, półrocznie — 14.40 zł, rocznie — 28.80 zł.

Wpłaty kierować na PKO 12-6-1312 w Białymstoku dla PUPiK „Ruch". Na odwrocie należy zaznaczyć na jaki adres dokonano wpłaty i podać tytuł pisma.

Prenumeratę na „Niwę" przyjmują również wszystkie urzędy pocztowe i listonosze w całym kraju. Cena prenumeraty za granica: kwartalnie — 10.15 zł, półrocznie — 20.30 zł, i rocznie — 40.60 zł. Należność na prenumeratę za granicą wpłacać na konto — PKO 1-6-100024 PKWZ „Ruch" Warszawa.

Zamówienie na „Niwę" z krajów europejskich jak i zamorskich (z wyjątkiem krajów demokracji ludowej) należy kierować pod adresem CHZ „ARS POLONA", Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi $ 4.16.

Nkl P-3

З ПРАМОВЫ АДВАКАТА

«Грамадзяне суддзі! Пракурор абвінавачвае майго кліента ў кражы толькі на той аснове, што два сведкі бачылі, як мой кліент выносіў з чужога памяшкання розныя рэчы. А я вам, грамадзяне суддзі, магу прадставіць тысячу сведкаў, якія пакажуць, што яны не бачылі гэтага. Дык ці можна ў гэткім выпадку верыць дгум сведкам? »

ПРАВІЛЫ ВУЛІЧНАГА РУХУ ПЕРАД УСІМ

У вядомай байцы заяц думаючы, што ён найслабейшы звер, якога ніхто не баіцца, хацеў з гэтай прычыны ўтапіцца. Гэта не пагражае мышы. Яе баяцца нават людзі, і перш за ўсё жанчыны. У Лондане мыш, якая выбегла на тратуар, а пасля перабегла вуліцу, выклікала сапраўдны перапалох сярод жанчын. Калі яны звярнуліся да паліцыянта, які спакойна глядзеў на гэтую сцэну, і абураліся, чаму ён не ліквідаваў мышы, паліцыянт заявіў, што мыш перабегла вуліцу ў вызначаным для пераходу месцы. і таму не было падстазы для скаргі.

Усё, што людскае, не чужое і мне...

Мал. Ц. Чэрвінскага.

МАЛАДОСЦЬ БЛАЗНОТА...

— Хачу цябе папярэдзіць, каб у гэтым годзе ты перастаў страляць за Марысяй...

— Ведаеш, наша настаўніца нават нічога сабе...

— Аддай! Гэта ж было маё другое снеданне, якое дала мне мама з сабой у школу...

ЗАГРОБНЫ РЭПАРТАЖ

Людзі жывуць, грашаць, а ў рай трапіць спадзяюцца. У другую нядзелю пасля маёй смерці я атрымаў павестку з'явіцца ў нябеснае праўленне. Калі б не стаўіўся, мне пагражала кара — тры месяцы блытацца паміж небам і зямлёю. Заходжу, а там народу, як гуркоў у бочцы.

Думаў вазьму камандзіроўку ў рай, а тут усіх запрашаюць у кінатэатр, дзе святы Лука за кінаапаратам дзейнічае. Ды вось дэманструе якраз на экране маё жыццё — ад нараджэння да смерці.

Гляджу на фільм і сорамна робіцца. За многія ўчынкі чырванець прыходзіцца, а ад некаторых млейка робіцца.

Гледачы сядзяць, хвалююцца, то ізноў аж гудуць ад абурэння.

Зразумелым робіцца, што ў рай не пападзеш і таго, што было не паправіш, хоць за локаць укусі.

Да канца кіносеанса я сядзеў як на іголках. Не верыце?

Дык уявіце сабе, што аб вас такі фільм паказваюць. Якое ў вас будзе самаадчуванне?

Аднойчы выляцеў я патаемна на зямлю і з'явіўся ва ўстанове, дзе столькі сяброў - супрацоўнікаў.

— Тут, — думаю, — мяне памятаюць, з жалем успамінаюць. Прыходжу. За маім сталом нейкі курносы сядзіць і ў маёй чарнільніцы нахабна пяро мочыць.

Скрыпіць па паперы, быццам курка пазуром. Пра мяне ніхто і словам не абмовіцца. Кантора працуе на поўным ходзе, а я думаў што без мяне тут толк прапаў. Паплёўся я дамоў.

— Хто, хто, — думаю, — але жонцы душа баліць па мне. Уваходжу ў сваю кватэру, бачу... нейкі не вядомы мне Сенька па хаце шлёпае, вольна сябе адчувае — сукін сын — і маімі рэчамі карыстаецца.

Абое з жонкай нават не гікнулі пра мяне.

Пасля вячэры гэты ж самы Сенька — падла спаць збіраецца і маю піжаму апранае.

Тут я і не сцярпеў. Схапіў за ганавіцу і трымаю. А Сенька — быдляк — на адной назе гіцае, другою ў штаны не пападзе

— Што за чорт, — гаворыць ён. А жонка адзываецца:

— Даволі табе ўжо факстрота скакаць, лягай спаць.

Бачу — рабіць мне тут няма чаго.

Пайду, думаю, у піўную, дзе з сябрамі не адну кварту піва выпіў. Заходжу, а сябры, куркіны дзеці — піва хлёбчуць, сёе тое гавораць, а пра мяне, ніводзен ні слова.

Бачу і тут я лішні. Дзе дзецца не ведаю.

Некаторыя чытачы мо' спытаюць, чаму я аб такіх глупствах пішу.

Людкі добрыя! Вам на карысць усё гэта. Паспрабуйце карысней правесці жыццё. Няхай другая частка вашага жыцця будзе лепшай.

Настане час, калі паглядзіце на экран, тады скажаце:

— Добрым прыяцелем быў дзядзька. Праўду казаў і ў час перасцярог.

За другую палову жыцця сораму пераносіць не будзеце.

Дзядзька Лявон

Ой, маці, маці, дварак у хаце

Апрацоўка — Р. Шырмы.
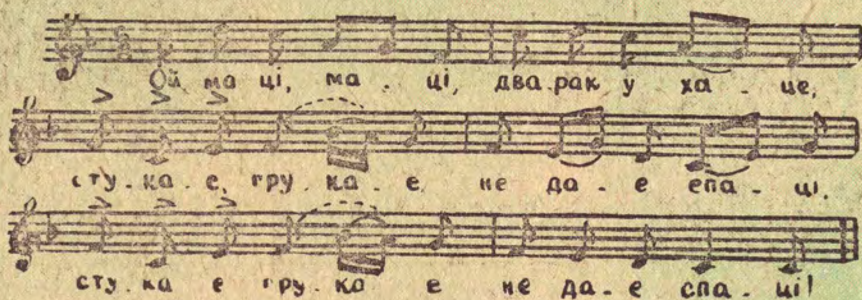
Ой, маці, маці,
Дварак у хаце,
Стукае, грукае,
Не дае спаці! 2 разы.

— Ой, доню, доню,
Бі кацюбою, —
Дварака із хаты
Стром галавою! 2 разы.

— Не трэба, маці,
Дварака біці,
Лепей жа ёго
Прыгалубіці 2 разы.

Ой, маці, маці,
Штось каля мяне,
Штось каля мяне
Заварушылась! 2 разы.

Штось каля мяне
Заварушылась:
Ці шчука рыба,
Або дзяціна! 2 разы.

— Як шчука рыба,
Будзем варыці,
А як дзяціна —
Бога прасіці: 2 разы.

Каб умела жаці
І вышываці,
Каб так гуляла,
Як яе маці! 2 разы.

НАСЛЕДВАННЕ КРЫЛОВА

ВОЎК і КРУК

Акраец хлеба Бог паслаў круку
Паседаць ён сабраўся на суку,
Ды ліхачка не спала —
Ваўка галоднага прыгнала.
А з прыказкі вядома ўсім —
Што сыты воўк ніколі не бывае.
Дык вось і разам тым
Воўк знюхаў хлеб і слінкі ён глытае.
«Хлеб будзе мой» — падумаў, сеў пад клён
І лісліва да крука адазваўся ён:
— «Не памыляе мяне вока —
Ты будзеш крук — няйначай,
Ах, як жа рады я,
Што цябе ўбачыў.
Дзесяткі праляцеў, шукаючы цябе, лясоў,
А ўсё, каб толькі чуць твой цудны галасок.
Абрыдлі мне — зязюлі кукаванні
І спевы салаўя на золаку і ў час змяркання,
Мне гэта музыкальнае калечыць вуха,
Твайго я голасу прыйшоў паслухаць.
Калі ты жаласна пяеш,
Ну проста хоць ты гвалт крычы,
Калі ж вясёлу песеньку зачнеш.
Хоць рок-н-роль скачы.
Паслухай, кум, запей, мяне ты пашкадуй,
Хоць трошкі заспявай, развей маю нуду!»
Пахлебствы крук любіў.
Прасіць сябе не даў,
Апёршы хлеб аб сук
Ён лапкай прытрымаў,
Дый крыкнуў на ўвесь лес.
І дзёрся, на ўвесь дух
Аж сыпаліс лісты,
Аж воўк чуць не аглух.
Калі ж уціх той спеў
Воўк злы, як сто чарцей
Усё ж зракацца хлеба не хацеў.
«Цудоўна» — ён сказаў — «аднак я йшчэ хацеў,
Каб ты над лесам тым, хоць трошкі праляцеў.
Куды тут птушкам усім, куды тут самалёт,
Ты спутніка прыгожы — імклівы маеш лёт.
Крук хлеб узяў у дзюбу
І ўзняўся ён з сука,
Высока пашыбаў,
Аж не відаць крука.
«Панёс, стары чорт, хлеб — дзень будзе сёння посны,
Бадай ты ляпей здох!»
— Воўк вылаяўся злосна.
А, калі крук ізноў сеў, ён ласкава да крука:
— «Не гневайся мой кум — паслухай:
Хоць прыкра гаварыць,
Усе ведаюць навокал...
Дырэктар твой, праклятвы сокал.
Да жонкі да тваёй — вароны...
Ну сам я гэта бачыў —
Паганец прыставаў—абрыдлы сын сабачы.
«Карр!» — злосна крыкнуў крук
І ўгору ўзляцеў,
І ўпусціў свой хлеб.
Чаго воўк і хацеў.

Мараль ты гэтай байкі завучы:
Калі б дырэктар твой —
— Хай судзіць яго неба —
Да тваёй жонкі прыставаў,
Маўчы —
Бо страціш кусок хлеба.

В. С.